

περιφέρειαν «*Μαρβινίτζης*», ἐν ᾗ ὑπάρχουσι κατεστραμμένοι οἱ ἐξῆς ναοί. Α'. εἰς θέσιν «*Κατσαροῦ*» Ἀγία Σοφία, ἐν ᾗ κατὰ παράδοσιν ἐμαζεύετο τὸ «*Ἀρχονταρίτσι*». Τὸ ὄνομα τοῦτο ὑποδεικνύει τὴν βυζαντινὴν καταγωγὴν αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἐκεῖ συνηθροίζοντο οἱ ἄρχοντες τῆς πόλεως Μαρβινίτζης, καὶ συνεσκέπτοντο περὶ τῶν κοινῶν ὑποθέσεων, ὅπως οἱ βυζαντινοὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ, καὶ φαίνεται πιθανόν, ὅτι κατὰ μίμησιν αὐτῶν καὶ οἱ τῆς Μαρβινίτζης κάτοικοι ἐπραττον τὰ αὐτά. Β'. «*Ἅγιος Ἡλίας*», Γ'. «*Ἅγια Κυριακή*». Δ'. «*Ἅγιος Βασίλειος*». Ε'. «*Ἅγιος Παρτελεήμων*». ΣΤ'. «*Ἅγιος Σπυρίδων*». Ζ'. «*Ἅγια Βαρβάρα*, εἰς τὸ κτήμα Ἰ. Ἀφεντούλη. Ἐδῶ εὐρέθη κολυμβήθρα ἐκ χρώματος καὶ χρυσοῦς σταυρὸς καὶ διάφορα νομίσματα Μεσαιωνικά, ἐξ ὧν ἐν περιήλθεν εἰς χεῖράς μου· ἄλλ' ἐπειδὴ τὰ γράμματα εἰσιν ἐξηλειμμένα σχεδόν, δὲν δύναμαι νὰ ὀρίσω τὴν ἐποχὴν· σκοπῶ ὅμως νὰ ἀποστείλω τῷ κ. Ποστολάκῃ διὰ τὴν νομισματοθήκην τοῦ Πανεπιστημίου μας. Εἰς δὲ τὰ «*Καταλύματα*» παρετήρησα ἐρείτιά τινα ναοῦ χριστιανικοῦ ἐπὶ θεμελίων παρεμπερῶν Κυκλωπέσις· ἄλλ' ὀριστικῶς περὶ τούτων δὲν δύναμαι νὰ ἀποφανθῶ, χωρὶς νὰ ἐπιχειρηθῶσιν ἀνασκαφαί. Περὶ τούτων οἱ ἀρμόδιοι ἄς φροντίσωσι καὶ ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία. Ἡμεῖς πράττομεν τὸ κατὰ δύναμιν, καὶ ὅσον ὁ ἐπιστημονικὸς ἡμῶν ζήλος ἐπιτρέπει.

Ἄλλ' ἐνταῦθα διεγείρεται καὶ ἕτερον ζήτημα· μήπως ἐνθάδε ὑπῆρχεν ἡ ἀρχαία πόλις Ἀλαγονεία, ἡ 30 σταδίου τῆς Γερηνίας ἀπέχουσα, κατὰ τὸν Πausανίαν; Ἀλλὰ περὶ τούτου ἄλλοτε καὶ ἄλλαχού, «*ἢν Θεὸς παρέχη*» κατὰ χρυσοστομικὴν ἔκφρασιν¹ ἔσται ἡμῖν ὁ λόγος ἐς πλάτος².

¹ Ἐγγραφον ἐν Μεσσηνίᾳ, 25 Ἰανουαρίου 1886.

Α. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

τὸ νεοελληνικώτερον «*μὰ νδρὶ*», Σωτήρης τις, ἔχων πολυάριθμον καὶ ἰσχυρὰν οἰκογένειαν καὶ πολυπληθῆ ποίμνιον· κατέλαβε δὲ τὴν ἔρημον «*Μα ρ βί νι τ ζ α ν*» καὶ ἰδιοποιήθη τὴν περιφέρειαν αὐτῆς, καὶ οὕτως ἐγένετο ἡ ἀφορμὴ τῆς συστάσεως τῆς κόμης, ἥτις καὶ νῦν φέρει τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

1) Χρυσοστόμου ἅπαντα. Μέρ. Α'. σελ. 4. ὁμιλ. Α'. εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον. τόμ. Α'. ἐκδ. Ἀθηνῶν 1872. Τύποις Καρυοφύλλης.

2) Ἀνωτέρω ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐγράψαμεν, ὅτι εἰς τὸ τέλος τῆς πραγματείας ἡμῶν ταύτης προστεθήσονται καὶ δύο παραρτήματα ἐμπεριέχοντα ὅσα ἐγράφησαν ἐν ταῖς ἐφημερίσι περὶ τε τῆς βουστροφικῆς ἐπιγραφῆς καὶ τῶν ἐν τῷ δήμῳ Ἀβίας Ἀρχαιολογικῶν ἀνακαλύψεων μου· ἥδη δὲ θεωρῶν περιττὸν νὰ ἐπαναδημοσιεύσωμεν τὰ αὐτά, παρέλιπον αὐτά, ὡσαύτως παρέλιπον ἐνταῦθα καὶ τὴν δημοσίευσιν τῆς διαθήκης τοῦ Κυρίλλου, περὶ οὗ ἀνωτέρω ὁ λόγος, ἐς ἄλλοτε ἀναβαλὼν.

ΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΥΠΟ

E. DE AMICIS

(Συνέχεια ἴδε προηγ. φύλλον).

Εἷς ἄλλος ιδιόρρυθμος γράφει ὑμῖν ἅπαξ τοῦ ἔτους τακτικῶς, περὶ τὰ τέλη τοῦ Δεκεμβρίου, ἅπαντῶν λέξιν πρὸς λέξιν εἰς τὴν ἐπιστολὴν ἣν τῷ ἐγράψατε πρὸ ἐνὸς ἔτους, καὶ ἥτις τῷ ἴσταται ἐκτετυλιγμένη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν. Οὗτος εἶνε σχεδὸν πάντοτε πατὴρ οἰκογενείας, καὶ ἄνθρωπος τακτικός. Γράφει αὐστηρῶς κατὰ τὰξιν πρῶτον τὰς ἑαυτοῦ εἰδήσεις, εἰτα ἐκείνας τῆς συζύγου, καὶ τῶν τέκνων κατὰ σειρὰν ἡλικίας. Ὁ πρῶτος ὑπερενίκησε τὰς ἀπολυτηρίους γυμνασιακάς ἐξετάσεις μέ τόσα εἰκοστά· ὁ δεῦτερος εἰσήλθε νεαρὸς εἰς τὴν στρατιωτικὴν σχολήν· ἡ μικρὰ ἦτο ὀλίγῳ ἀσθενής, ἔθερα-πεύθη ὅμως διὰ διαίτης, ἥτις οὐ μικρὰ ἀπήτησε κεφάλαια. Αὐτός, ὁ καλὸς ὑμῶν φίλος, ἔλαβε καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὴν συνήθη ἐνόχλησιν, ἀλλ' ὅχι πλέον κατὰ τὸν Ἀπρίλιον, τὸν Αὐγούστον. Ἐπονται γενικαὶ ἐπιθυμίαι ἐπὶ τῶν πρώτων τοῦ ἔτους ἐπιχειρημάτων· εἰτα αἱ συνήθεις εὐχαὶ μετὰ τῶν συνήθων λέξεων, δι' ὧν τὰ ὀνόματα πάντα τῆς ὑμετέρας οἰκογενείας καὶ τῶν κοινῶν φίλων ἐμνησθήσαν μετὰ τῆς συνήθους σειρᾶς. Ὑμεῖς τῷ ἀποκρίνεσθε, καὶ τὸ πᾶν ἐλέχθη διὰ δώδεκα μῆνας. Ἐνίοτε, ὅμως, διατρέχοντος τοῦ ἔτους, πέμπει ὑμῖν ὑπὸ ταινίαν ἐφημερίδα τινὰ τῆς πόλεώς του, ἐν ᾗ δι' ἐρυθροῦ μολυβδοκονδύλου εἶνε ἐσημειωμένον χρονικὸν ἀριθρίδιον, ὅπερ φέρει τὸ ὄνομά του, ἐν μέσῳ πολλῶν ἄλλων, ἐπὶ εὐεργετικῇ σωματείου τινὸς ἀποφάσει· καὶ ἂν τῷ στείλητε ὑμεῖς μίαν ἐφημερίδα, ἅπαντ' ὑμῖν δι' ἐπισκεπτηρίου, ἐπιφυσσόμενος διὰ τὰ λοιπὰ κατὰ τὰ Χριστούγεννα.

* *

Εἶνε τις ἕτερος, ὅστις μισεῖ τὴν ἐπιστολὴν. Κωφὸς εἰς τὰς μᾶλλον ἐπιμόνους παρακλήσεις καὶ τὰς παραγγελίας μᾶλλον ἐπιμόχθους, ὑποβάλλεται εἰς ὑπόψιαν προσβλητικὰς, ἀνέχεται ἀπρεπείας, χάνει φιλίας, ὑφίσταται ζημίας, ὑποτάσσεται παντὶ μᾶλλον ἢ νὰ γράψῃ Ἡ ἐπιστολὴ καθ' ἑαυτήν, τὸ ἰδιαιτέρον ἐκεῖνο τῆς συνθέσεως σχῆμα ὅπερ τῷ ἐδίδαξαν ἐν τῷ σχολείῳ, μετὰ τῆς ἀναγκαστικῆς ἐκείνης ἐν τε τῇ ἀρχῇ καὶ τῷ τέλει φράσεως, τῷ ἐμποιεῖ ἀήτητον ἀποστροφὴν, καθὼς πρὸς τι ὑπὲρ φύσιν. Ἐάν ποτε ἀναγκασθῇ νὰ ἀπαντήσῃ ὑμῖν, πληροῖ ἐν τέταρτον σελίδος, ἐν τηλεγραφικῇ στήλῃ, ἐξ οὗ ἐννοεῖτε ὅτι δὲν ἐτελείωσε τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς ὑμῶν, καὶ ὅτι, ἐν τῷ γράφειν, ὑπέφερε τὰ τούρτουρα τῆς κολάσεως, εὐχόμενος ὑμῖν χιλίας συμφορᾶς. Τῷ γράφετε ὅτι εὐρίσκεσθε ἐν κινδύνῳ ζωῆς· εἶνε καλὸς νὰ πέμπῃ ὑμῖν ἐν ἐπισκεπτηρίῳ, ὡστεῖ ἤθελε νὰ εἴπῃ·—Ἐχει καλῶς.—Θὰ σκέπτηται πολλὰ—

κίς πρὸς ὑμᾶς, θὰ ἐπαινῇ τὰς ὑμετέρας πράξεις, θὰ χαιρετίζει ὑμᾶς διὰ τῶν φίλων, θὰ σᾶς στέλλει μίαν ἐφημερίδα ἑκαστον μῆνα, θὰ σᾶς εὐχαριστήσῃ ἐπισήμως διὰ δῶρόν τι, θὰ κάμῃ ἐπίτηδες ἐν ταξείδιον ἵνα σᾶς ἐπαινῇ· ἀλλὰ θὰ ἀποθάνῃ πιθανῶς χωρὶς νὰ ἀφήσῃ εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν αὐτόγραφον δεκαπέντε λέξεων. Μετὰ τρεῖς ἐπιστολάς δι' ὧν ἐχαρκτηρίσατε αὐτὸν ἀγροῖκον, δύνασθε ἐπαναβλέποντες, νὰ χωρήσητε εἰς συνάντησιν αὐτοῦ ἡσύχως· θὰ δεχθῇ ὑμᾶς μετὰ τῆς συνήθους φιλοφροσύνης· ὅλαι αἱ ὕβρεις ἅς ἔλκει αὐτῷ ἐκ τῆς πρὸς τὰς ἐπιστολάς ἀποστροφῆς του οὐδὲν αὐτὸν ἐνδιαφέρουσι· τὸ πᾶν φαίνεται αὐτῷ φορητὸν πρὸ τῆς ἐπιστολικῆς ποιηζ.

* *

Ὁ μᾶλλον ὅμως πάντων περίεργος, εἶνε ὁ φίλος ὅστις δὲν ἤθελε γράψῃ μίαν γραμμὴν ἵνα σώσῃ ὑμᾶς ἀπὸ τῆς ἀπωλείας, ὅστις δὲν ἀπαντᾷ εἰς τὰς ἐπιστολάς ὑμῶν, οὔτε κἂν ἐρωτᾷ ἐπὶ πέντε ἐξ ἑτῆ καὶ ὁ ὁποῖος ἐπειτα, αἰφνης, σᾶς γράφει τέσσαρας σελίδας ἀγάπης, αἵτινες λήγουσι μὲ τὴν αἴτησιν ὑπηρεσίας τινός, ἥ μὲ τὴν χαροποιὰν ἀγγελίαν τῆς προσεχούς αὐτοῦ ἀφίξεως, καθ' ἣν ὑπονοεῖται ἡ ἐλπίς λαμπρᾶς ὑποδοχῆς.—Θὰ φθάσω τὴν παρασκευὴν εἰς τὰς ὀκτὼ καὶ 15.—Ἐπιθυμεῖτε νὰ τῷ ἀπαντήσητε.—Θὰ ἀναχωρήσω εἰς τὰς ὀκτὼ καὶ 14.—Ἄλλ' ἐνυπάρχει τοσαύτη ἀφέλεια εἰς τὴν ἐγκιστικὴν ἐκείνην πονηρίαν, ὥστε τοῦτο διασκεδαζει ἀντὶ νὰ ἐνοχλήσῃ ὑμᾶς. Ἡ ἐπιστολὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶνε ἀριστουργημα ἀπάτης διαφανούς.—Ἀληθῶς, εἶνε χρεώστης ἐπιστολῆς τινός· ἀλλὰ μύρια ἐμπόδια....—Τὸ ἀναβάλλειν ἀπὸ σήμερον εἰς αὔριον....—Δὲν παρῆλθεν ὅμως μία ἡμέρα χωρὶς ἡ καρδιά αὐτοῦ νὰ....—Ἡ ἀγαθότης ὑμῶν εἶνε τοιαύτη, ἐξ ἄλλου μέρους....—ὥστε καταντᾷ ἀξιοπεριφρόνητος, ὑπονοεῖται. Καὶ ἀφικνεῖται μὲ τὴν ὥραιαν αὐτοῦ σιδηρόχρουν ὄψιν, ὅλος εὐθυμία καὶ φιλοφρόνησις, λικνίζεται ἐπὶ τριήμερον ἐν τῇ ὑμετέρᾳ εὐγενεῖ φιλοζενίᾳ, καὶ ἀπέρχεται μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς καθύγρους... Ἐπὶ δέκα ἄλλα ἔτη δύνασθε νὰ γράφητε καὶ ἐπαναγράφητε· δὲν θὰ λάβητε πλέον τὴν εὐχαρίστησιν μιᾶς σταγόνας αὐτοῦ μέλκνος.

* *

Ἰδιαιτέρως δύναται τις νὰ σπουδάσῃ τὰς φαινομενικὰς μεταβολάς, ἅς ὑφίστανται ἐκφραστικαί τινες ἐν τῇ ἐπιστολῇ φύσεις. Οὐδὲν τῆς ἐννοίας ἀπατιλότερον ὁ γνώμων εἶνε ὁ ἄνθρωπος, ἐπὶ παντὸς ὅπερ ἀποβλέπει τὰς ἐπιστολάς τῆς μεγαλειτέρας μερίδος τῶν φίλων. Θὰ εὐρίσκοντο μεγάλα λάθη ἂν ἐκρίνοντο πάντες ἐξ ἐκείνου ὅπερ γράφουσι καὶ ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν γράφουσι. Ὁ ἄγων τῆς συνθέσεως, τὸ ἀκατάλληλον τῶν φράσεων, αἱ ἀβεβαιότητες, τὰ ἐκ τῆς δυσκολίας τοῦ ἐκφράζεσθαι παραχθέντα τεχνάσματα, ἀλλοιοῦσιν ἐν τισι, τὰς σκέψεις, τὰ αἰσθήματα, τὸν σκοπὸν, ὥστε μικρὸν ἢ οὐδὲν ἐκείνου, ὅπερ ἔχουσιν ἐν τῷ νῷ καὶ τῇ ψυχῇ φθάνει μέχρις ἡμῶν. Ἡ ἐπιστολὴ εἶνε ὡς εἰς τρυπητὴν, διερχόμενοι διὰ τῆς

ὁποίου, πολλοὶ φαίνεται ὅτι κάνουνσιν ἠθικὰς τινὰς ποιότητας, ἄλλοι ὅτι τελειοποιοῦσιν αὐτάς, τίς ὅτι ἀποκτᾷ νέας, καὶ τινες ἐξέρχονται παραπεποιημένοι καὶ ἀγνώριστοι. Χαρακτῆρες τινες, ὡς τὸ φῶς διὰ τοῦ πρίσματος, ἀποσυντίθενται ἐν τῇ ἐπιστολῇ, καὶ ἀποκαλύπτουσι στοιχεῖα, ἅτινα μένουσι κεκρυμμένα καθόλου ἐν τῇ πρακτικῇ τοῦ εὐτελοῦς βίου· τινὰ ἀντανάκλωνται ὁλόκληρα, ἀλλ' ὥσπερ εἰκόνες ἐν κοίλῳ κατόπτρῳ, παχυνθέντα· ἄλλα ἀποπλανῶνται ἐλαφρῶς, ὥσπερ ἄκτινες πλάγιοι διὰ μέσου τοῦ ὕδατος. Οὐδεμία γνωριμία δύναται νὰ ῥηθῇ πλήρης, μέχρις οὗ δὲν ἐκρίθῃ ἐν τῇ δοκιμασίᾳ τῆς ἐπιστολῆς.

* *

Εἰσὶν, ἐπὶ παραδείγματι, ἀγροῖκοι, χυδαῖοι τοὺς τρόπους, καὶ πιθανῶς καὶ τὴν ψυχὴν· οἵτινες ἐν ταῖς διαλέξεσιν αὐτῶν δὲν ὑφῴνυνται ποτε μίαν σπιθαμὴν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οἱ ὁποῖοι φαίνονται ἀνίκανοι εὐγενοῦς τινος αἰσθήματος. Καίτοι, ἡ πρώτη ἐπιστολὴ ἣν γράφουσιν, ἐγείρει ἐν ὑμῖν μέγαν θαυμασμόν, νομίζεται ὅτι ἐγράφη ὑπὸ ἄλλων. Ἀρχίζοντες ἀπὸ τῆς λεπτῆς καὶ γλαφυρᾶς γραφῆς, αἱ ἐπιστολαὶ τῶν εἰσὶν ὁλως διάφοροι τοῦ ἐξωτερικοῦ αὐτῶν· εὐρίσκετε τὰ μᾶλλον λεπτὰ αἰσθήματα ἐκπεφρασμένα μετὰ τῶν χαριεστέρων λέξεων, πνίγον ἀγάπης, εὐωδίαν ποιήσεως, χάριτα μορφῆς, ἅτινα ἀποκαλύπτουσι ὑμῖν καρδίαν, νοῦν καὶ παιδείαν περὶ ὧν οὔτε κἂν τὴν ἐλάχιστην εἶχετε ὑποψίαν. Ἀνθρώποι αἰδούμενοι νὰ ἐκφράσωσι διὰ ζώσης αἰσθήματά τινα, κατὰ πρόσωπον πρὸς τὸν φίλον, διότι τοῖς φαίνεται ὅτι ἡ ἐκφρασις αἰσθημάτων τινῶν ἀπᾶν εἰς φυσικοὺς τινὰς αὐτῶν χαρακτῆρας· εἶδος ἀγρίας αἰδοῦς κρατεῖ αὐτὰ κεκλεισμένα ἐν αὐτοῖς τοῖς ἰδίοις. Δὲν ἀποκαλύπτονται εἰμὴ ἐν τῇ ἐπιστολῇ· δὲν ἐξωτερικεύουσι τὴν ἑαυτῶν ἀγάπην εἰμὴ ἵνα θέσωσιν αὐτὴν ἐν τῇ θυρίδι τῇ ταχυδρομικῇ. Θραύσαντες οὕτω τὸν πάγον διὰ τῆς γραφίδος, πιστεύετε, ἐπαναβλέποντες, νὰ εὕρητε αὐτοὺς μεταβληθέντας τοὺς τρόπους· καὶ εἰσὶ μᾶλλον ἢ πρότερον ἀγροῖκοι, δίδοντες ὑμῖν νὰ ἐννοήσητε ὅτι δὲν ἐπιθυμοῦσι νὰ καταχρᾶσθαι τῶν ἐπιστολικῶν αὐτῶν διατάσεων ἵνα βασανίστῃ τὴν ἑαυτῶν φύσιν. Μόνον ἐν τῷ τῆς γραπτῆς φιλίας ἐμπορίῳ εἰσὶ κατάλληλοι· οὐδὲν συνδέει ὑμᾶς πρὸς αὐτοὺς οἰκειότερον εἰμὴ ἡ ἀπόστασις.

* *

Ἄλλοι παρουσιάζουσιν ὁμοίαν ἀντίφασιν, ἀλλ' ἐν ἀντιθέτῳ σχεδὸν ἐννοίᾳ. Ζωηροὶ τὴν φύσιν, ἀγαπητοί, εὐθυμοὶ, ῥήτορες μεγάλοι, κάνουνσιν ἀπάσας τὰς καλὰς αὐτῶν ποιότητας ἐν τῇ ἐπιστολῇ. Ἡ γραφὴ εἶνε ὥσπερ «σῶμα μεμονωμένον», ὅπερ ἐμποδίζει τὸν ἡλεκτρισμὸν τῆς ψυχῆς αὐτῶν, μὴ ἐπιτρέπουσα αὐτῇ νὰ κατέλθῃ ἐπ' ἐλάχιστον εἰμὴ ἐπὶ τοῦ χάρτου. Φαίνεται ὅτι, γράφοντες, θὰ κρατῶσι πάντοτε ἐν νῷ τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο ῥῆμα· ὅτι διὰ τριῶν χειρογράφων στίχων ἀνθρώπου τινὸς δύναται τις νὰ στείλῃ αὐτὸν εἰς τὰς φυλακάς. Ἐχουσι περὶ τῆς ἐπιστολῆς μίαν ιδεάν τοσοῦτον μεγάλην καὶ τρομε-

ράν, θορυβεῖ αὐτοὺς τοσούτῳ ἡ σκέψις ὅτι περίοδος τις τοῦ λόγου αὐτῶν δύναται νὰ πέσῃ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τρίτου τινός, ὁ φόβος μὴ τοῖς ἐκφύγῃ ἀσύνητός τις λέξις, ἡ γλωσσικὴ ἀλογία, ἡ ὀρθογραφία ἀμάρτημα, ἐμβάλλει εἰς τοσαύτας ἀπορίας τὴν ἑαυτῶν φιλοτιμίαν, γράφουσι μετὰ τοσούτων προφυλάξεων, τοσαύτης ἀκριβολογίας, τοσούτων ὑπεκφυγῶν, ὥστε αἱ ἐπιστολαὶ αὐτῶν τελειόνοσι χωρὶς καθόλου νὰ εἰπωσὶ τι εἰς μικρὰ πρωτότυπα ἐπιστολάρια, γυμνά, αὐστηρά, ἀσύμφωνα ἀνὰ πᾶσαν λέξιν, πάντα στίχον, ἐστιλβωμένα καὶ διαφανῆ, ὥστε φαίνεται ἡμῖν ἡ ἀναιδὴς ἀντιγραφὴ, καὶ οὐχὶ μία ἐκφρασις, ἐν τεκμήριον τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου ὃν γινώσκετε. Ὅργιζουσιν ὑμεῖς θὰ σχίστητε τὸ φύλλον ὥσει περιεῖχεν ἀπρεπείας. Καὶ ὅταν θὰ λυπηθῶσιν εἰλικρινῶς ἐπὶ ὑμετέρᾳ τινὶ δυστυχίᾳ, θὰ γράψουσιν ὑμῖν συλλυπητήριον ἐπιστολὴν ἀρμόζουσαν τῇ περιστάσει. Ἀνάγκη νὰ βλέπητε καὶ ἀκούητε αὐτῶν ὅσον οἶόν τε συχνότερον, ἵνα μὴ ὀργίζωνται.

* *

Τινές, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπαίδευτοι καὶ ἄκακοι, μεταμορφοῦνται διὰ τῆς ῥητορικῆς. Ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν, εἰσὶν ἀπλουστάτοι τὸν τρόπον καὶ τὴν γλῶσσαν, ἀνίκανοι νὰ θέσωσιν ἐν ποιητικὸν ἄνθος ἐν τῇ συνδιαλέξει, οὔτε κατὰ λάθος καὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς χρῶνται σωρείᾳ φράσεων τοσούτῳ ψευδῶν καὶ ὑπεροπτικῶν, περικαλύπτουσι τὰς ἑαυτῶν ἐννοίας διὰ τοσούτῳ δυσκόλων λέξεων καὶ μεταθέσεων, ὥστε ἀναγινώσκοντες τὸ πρῶτον ἐπιστολὴν αὐτῶν, μένομεν ἐκπληκτοὶ, ἀβέβαιοι, ἂν ἔχῃσι γράψῃ σπουδαίως, ἢ μὴ ἐθέλησαν νὰ ἀσπείθωσιν. Εἰσὶν ἱκανώτατοι νὰ ἀναγγείλωσι τὸν θάνατον τῆς μητρὸς αὐτῶν διὰ τῆς ἀδυσωπῆτου Λαχέσεως ἢ τοῦ ἀγέλου τῆς δυστυχίας ἢ τῆς ἀπηνόως χειρὸς τῆς μοίρας. Λέγουσιν ὑμῖν μετὰ μακροῦς ὑδρωπικῆς περιόδου, ὅτι «δὲν θὰ συμβῇ ποτε ἡ ὑμετέρα εἰκὼν νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν καρδίας». Ἀποδίδουσιν ὑμῖν «τὰς μᾶλλον εὐαισθητοὺς πράξεις». Ἐκτυλίσσουσι μετὰ πολλοῦ κόπου, πνέοντες, τὰς ὁμοιότητας τοῦ ποταμοῦ καὶ τοῦ πλοίου κτυπωμένου ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἵνα διηγηθῇ ὑμῖν μικρὰς οἰκογενειακὰς θλίψεις. Καλοῦσι τὴν οἰκίαν «τὸ ἱερὸν τῶν οἰκιακῶν τοίχων» καὶ τὴν συνάγχην «κοῦφον νόσημα». Καὶ τὸ ἰδιαίτερον εἶνε ὅτι δὲν ἔχουσι τὴν ἐλαχίστην γραμματικὴν ἀξίωσιν γράφουσιν οὕτω διότι νομίζουσιν ὅτι πρέπει νὰ γράφῃ τις οὕτω πᾶν ὅτι χειρόν ἀπὸ τὰς χείρας ἔχουσι κρατῆσαι ἀναγνώσεων, ἐπισωρεύεται ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτῶν ὅταν γράφουσι, καὶ θολοῖ, ρυπαίνει, μολύνει ἐν τῇ πηγῇ πᾶσας αὐτῶν τὰς σκέψεις καὶ αἰσθητάτα.

* *

Ἄλλοι ἠδύναντο νὰ κληθῶσιν «οἱ ἀγροῖκοι τῶν ἐπιστολῶν». Σεβαστοὶ καὶ φιλόφρονες κατὰ πρόσωπον, χάνουσι πᾶν αἶσθημα γαλαταῖον λαμβάνοντες ἐν χειρὶ τὴν γραφίδα. Ἐχουσιν ἰδίαν ιδεάν περὶ τῆς ἐπιστολῆς, ἥτις, κατ' αὐτούς,

εἶνε τὸ φυσικὸν τῆς προπετείας διαβατήριον. Πιστεύουσιν ὅτι ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς δύναται νὰ ῥηθῇ τὸ πᾶν καὶ δοκιμασθῇ καθὼς ἐν ταῖς συνομιλίαις μεταξὺ φίλων μεθύσων, ἐν τινὶ ὀργῇ. Ὑπὸ τὴν γραφίδα αὐτῶν ὁ ὀξύς ἀστείσμος μετατρέπεται εἰς μυκτηρισμὸν ἀκόλαστον, ὁ δριμύς ὑπαινιγμὸς παραστρέφεται εἰς χυδαίαν ὕβριν. Οἱ πλεῖστοι τούτων εἰσὶ φύσεις τραχεῖαι καὶ δειλαὶ ἄμα, οἵτινες μεταποιῶνται κατ' ἐκεῖνον τὸν τρόπον, ἐκ μικρῶν πολλῶν ταπεινώσεων ἃς ὀφείλουσι νὰ καταπίωσι μετὰ τῶν παρόντων φίλων, ἐναντίον τῶν ὁποίων δὲν τολμῶσι νὰ ἐνεργήσωσι τι, ἐκ φόβου χειρόνος. Χάριν τοῦ μηθενὸς γράφουσιν ὑμῖν ἐπιστολάς, ἐν αἷς φαίνεται ὅτι ἔχουσι χάσει πᾶσαν στοιχειώδη γνῶσιν τῆς ἀξίας τῶν λέξεων. Εἶνε ὥστερ ἀνάγκη ἦν αἰσθάνονται ἐν τῷ αἵματι νὰ δώσωσι βοήθειαν εἰς τὴν χολὴν συναχθεῖσαν ἐν ταῖς προφορικαῖς ἐξετάσεσιν, ἐν αἷς εἰσὶν ἠναγκασμένοι νὰ δάκνωσι τὸν χαλινόν. Ἀκούει τις αὐτοὺς συχνάκις νὰ λέγωσι, μετ' ἀρεσκείας — Σήμερον ἔγραψα ἕνα σάκκον αὐθαδειῶν εἰς τὸν δεῖνα τῶν δεῖνα. — Ἐὰν ἀποκριθῇτε ἀπειλοῦντες πραῦνονται: ἂν γράψῃτε μετὰ ἀξιοπρεποῦς ἀγανακτήσεως, ἀναδιπλασιάζουσι τὴν δόσιν. Εἴτα παρουσιάζονται πρὸ ὑμῶν τείνοντες τὰς χεῖρας χαριέντως, ὥσει οὐδὲν νὰ εἶχε λάθει χώραν: ὀνομάζουσι τὰς ἐπιστολάς αὐτῶν «ἐπιστολάς σωτηρίους» ὡς τοὺς ῥαβδισμοὺς «σωτηρίους πράξεις».

* *

Εἰσὶν οἱ ὀξύθυμοι: ἄλλ' οἵτινες ἔχουσι τὴν ἀδυναμίαν ταύτην μόνον διὰ τὰς ἐπιστολάς. Τύποι γελοῖοι, δυσπιστοῦσιν εἰς τὴν γραπτὴν λέξιν. τὴν ξένην, ὑπονοεῖται. Εἰς ἐκάστην φράσιν ὑποπετεύουσι δευτέραν ἐννοίαν: βλέπουσι πανταχόθεν ἀπάτας μυστηριώδους βαθύτητος: ζαλίζονται πρὸ τριῶν μικρῶν σημείων οὐδὲν σημαίνοντων, καθὼς πρὸ ἱερογλυφικοῦ μυστηριώδους κρύπτοντος σημασίας. Ἀνήκουσιν εἰς τὴν κλάσιν ἐκείνην τῶν συνδρομητῶν ἐφημερίδων οἵτινες ζητοῦσιν ἐξηγήσεις δι' ἐπιστολῆς ἀπὸ τὸν διευθυντὴν ὅταν ἐπὶ τῆς προσόψεως τοῦ ἑαυτῶν φύλλου βλέπουσιν ἐρυθροῦν σταυρόν, ποιηθέντα δι' εὐκολίαν τῆς ἀποστολῆς. Αἰωνίως ζητοῦσι παρ' ὑμῶν τινα διασάφησιν, παραπονοῦμενοι: — Ὑπάρχει ἐν τῇ ἐπιστολῇ ὑμῶν φράσις τις ἣν δὲν δύναμαι νὰ ἐρμηνεύσω... — Φαίνεται μοι ὅτι ἐσημείωσα ὀργὴν τινα... — Λέξιν τινὰ ὑποπτον... — Ἐὰν βραδύνητε ἐπὶ μίαν ἡμέραν νὰ τοῖς ἀπαντήσητε εἰς ἐπιστολὴν τινα, γράφουσιν ὑμῖν ἐκ νέου ἀμέσως: — Μὴ ἡξέυρων πως νὰ ἐξηγήσω τὴν σιωπὴν σου... — Ἐὰν ἀπαντήσητε διὰ τριῶν ἀντὶ διὰ τεσσάρων σελίδων, εἶνε σημεῖον ψυχρότητος: ἂν γράψῃτε κακῶς, εἶνε ἀμέλεια: ἂν ᾗσθε ψυχροί, εἶνε ὑπερηφάνεια: ἂν πολὺ φιλόφρονες, εἰρωνεία. Δεικνύσιν αἶσθημα λεπτότατον πασῶν τῶν ἐξατμίσεων τῶν τῆς ἐπιγραφῆς ἐπιθέτων, καὶ πρὸ τοῦ ἀπαντήσωσιν ὑμῖν, ἀναγινώσκουσι τὴν ὑμετέραν ἐπιστολὴν φίλῳ τινὶ, παρατηροῦντες τὴν ἐκφρασιν τοῦ προσώπου.

* *

Ἄλλοι φίλοι διὰ τῆς πρώτης αὐτῶν ἐπιστολῆς ἀποκαλύπτουσιν ὑμῖν τι δι' ὅπερ ἐκπλήττεσθε· ἀφοῦ ἐπὶ ἔτη ἐσπουδάσατε αὐτοὺς χωρὶς ποτε νὰ τοὺς ἀκούσητε νὰ εἰπῶσι μίαν λέξιν ἥτις νὰ γεννήσῃ ἐν ὑμῖν τὴν ὑποψίαν ἐκείνην, ἀνακαλύπτετε ὅτι ἔχουσιν ὑπερμεγέθη βραχίτιδα γραμματικῆς ματαιότητος, γεννηθεῖσαν καὶ αὐξηθεῖσαν μυστικῶς, νικῶσαν τὴν πεπιεσμένην δύναμιν ἐπιτηδεύματος καὶ τρόπου ζωῆς ἀπεχούσης λίαν πάσης συνοχῆς μετὰ τῆς φιλολογίας. Ἐν οἰκογενεῖα χαίρουσιν ὑπολήψεως καλῶν γραφίδων, καὶ αἱ ἐπιστολαὶ αὐτῶν, ἐν ἀγνοίᾳ ὑμῶν, ἐγένοντο τὸ ἀντικείμενον θαυμασμοῦ ἐν τῷ μικρῷ τῶν ἑαυτῶν συγγενῶν κύκλῳ. Ἄλλ' ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν εἶνε ἀνκαλύψις εὐχάριστος. Ἡ συνδιάλεξις αὐτῶν εἶνε ζωηρὰ καὶ θερμὴ· αἱ ἐπιστολαὶ τῶν εἰσὶ κεκτενισμέναι, ἡρωματισμέναι καὶ βεβοστρυχισμέναι, κατὰ μέστοι φράσεων ἐκλεκτῶν, ἡδυολογιῶν γλωσσικῶν προσηρημένων ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὥσπερ ἐνώτια μετὰ χωρίων περιόδων αἰτινες φαίνεται ὅτι εἶνε βήματα συνεσφιγμένα. Ζητοῦσι παρ' ὑμῶν συγγνώμην· ἔγραψαν ἐν βίᾳ, Κύριος οἶδε πόσας μωρίας ἀρῆκαν νὰ τρέξωσι. Κακότυχοι! Ὑμεῖς ἀποκρίνεσθε.— Ἀγαπητέ μοι, ἡ ἐπιστολή σου εἶνε κειμήλιον.— Καὶ τότε ἔρχονται ἄλλαι μᾶλλον ἐπιτετηδευμέναι, αἰτινες ποιοῦσι τὸ στομάτιον στενωότερον καὶ κινοῦσι τὰς πλευρὰς μετὰ πλείονος ἐρωτοτροπίας. Ἐνίοτε καὶ προδίδονται· ἡ ἐπιστολή εἶνε εὐθεῖα καὶ χαρίεσσα μέχρι τοῦ μέσου· ἀλλ' ἠναγκάσθησαν νὰ διακόψωσιν αὐτὴν καὶ ἐτελείωσαν ἐν ταχύτητι καὶ οὕτως ἐν τῇ τελευταίᾳ σελίδι χαρακτήρ, ὕψος, γλώσσα, ὀρθογραφία, τὸ πᾶν ἐν ἀταξίᾳ.

* *

Εἰσὶ φίλοι τούναντίον, ἐξ ἐκείνων οὓς ἐνοχλοῦσιν αἱ μαῦραι λέξεις, βάρβαροι καὶ τραχεῖς ὡς λίθοι, πλήρεις ζωῆς, καὶ ἀπλοὶ μέχρι τοῦ βάθους τῆς ψυχῆς, οἵτινες ἔχουσιν ἀπὸ τῆς φύσεως τὴν ἐμπνευσιν, τὸ δῶρον, θέλω νὰ εἰπῶ, τῆς ἐπιστολῆς, καθὼς ἄλλοι ἔχουσι τὴν ἐπιτηδειότητα εἰς τὴν διήγησιν ἢ τὴν μίμησιν τῶν ὑποκρίσεων καὶ τῶν φωνῶν. Ἐν στιγμῇ εὐδιαθεσίας, ἀποτείνουν ὑμῖν ἐπιστολάς ἀτελευτήτους, μιᾶς μόνης κυμάνσεως, αἰτινες φαίνονται αὐτοσχεδιάσματα ῥητορικὰ στενογεγραμμένα, καὶ ἀναγκάζουσιν ὑμᾶς νὰ τὰς ἀναγνώσητε ἀπνευστί, ὥς τινα ὑπερμεγέθη στροφὴν ἐν ἣ τὸ αἶσθημα τανυτεύεται μέχρι τοῦ τελευταίου στίχου· ἐπιστολαὶ αἰτινες παρουσιάζουσιν ὑμῖν τὴν φωνὴν τοῦ φίλου τὴν ὄψιν καὶ τὰς κινήσεις τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ τῶν χειρῶν· πλήρεις σολισμῶν καὶ εὐμενείας, περιόδων ἡκρωτηριασμένων, παρενθέσεων ἀκριτομύθων, σημείων θαυμαστικῶν διεσπαρμένων ἀφειδῶς, φράσεων τρεῖς ὑπογεγραμμένων, λέξεων γαλλικῶν καὶ ἐγχωρίων, ἀλμάτων ἀχαλινώτων, καὶ ἐπαναλήψεων γελοίων· ὀρμητικαί, πειστήριαι, συγκινητικαί καὶ εἰς προσθήκην, ἀντιγραφαὶ ἐλίγδην, μετὰ περιθώρια πλήρη, μετὰ τέσσαρα ὕστερόγραφα, σελίδα ἐσχισμένην εἰς τὸ βάθος, μετὰ μίαν κηλίδα ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς, μετὰ τὸ γραμματόσημον ἀντεστραμμένον,

καὶ ὀλίγην κόριν σιγάρου ἐπὶ τοῦ περικαλύμματος· ἐπιστολαὶ ἀνθηραὶ καὶ σπαίρουσαι, αἰτινες ἐν μέσῳ τῶν πολλῶν ἄλλων ἅς λαμβάνετε, μεστῶν φιλικῶν ἐνδείξεων καὶ δολιοτήτων, προξενοῦσιν ὑμῖν τὸ ἀποτέλεσμα ἐνὸς πλήρους ὀρεινοῦ πότηρίου οἴνου, ὅπερ ἐπίετε ἐν μέσῳ τῶν φαρμάκων βαρείας ἀναρρώσεως.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

Ὅτε ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Ἐρρίκος ὁ 18' ἀνέδειξεν ἐμπότην εὐπατρίδην τινα, καὶ ὅτε οὗτος γονυπετῆς ἔλεγε τὸ σύνθημα: *Domine, non sum dignus* (Κύριε, δὲν εἰμαι ἄξιος), ὁ βασιλεὺς ἀπήντησε μετὰ τῆς συνήθους αὐτοῦ ζωηρότητος: «Τὸ γνωρίζω πολὺ καλά, ἀλλὰ τοῦτο γίνεται ἐνεκα τῆς συστάσεως τῆς Κυρίας Ν. . . »

* *

Ταυτότης καλλιτέχνου. Ταξειδεύων ἐν τινι μικρᾷ πόλει τῆς Ἑλβετίας ὁ μεγαλοφυὴς ἰχνογράφος Γουσταῦς Doré, παρετήρησεν ὅτι εἶχεν ἀπωλέσει τὸ διαβατήριόν του. Πάραυτα παρουσιάζεται εἰς τὸν Δήμαρχον ἵνα χορηγήσῃ αὐτῷ νέον, ἐνῶ συγχρόνως δίδει καὶ τὸ ὄνομα του. «Διατείνεσθε ὅτι εἴσθε ὁ Γουσταῦς Doré, ἐγὼ δὲ οὐδένα λόγον ἔχω ἵνα ἀμφιβάλλω περὶ τούτου», ἀπήντησεν ὁ Δήμαρχος· «ἐν τούτοις δὲν θὰ δυσκολευθῇτε, πιστεύω, ἐὰν ἀκόμη ἀκριβέστερον πιστοποιήσητε τοῦτο. Ἰδοὺ, ἐδῶ ὑπάρχει χάρτης καὶ μολυβδοκόνδυλον· ὑλικῶν περισσοτέρων δὲν ἔχετε βεβαίως ἀνάγκην». Ὁ Doré πλησιάσας πρὸς τὸ παράθυρον, ἔβλεπε πρὸς τὰ κάτω τὴν ἀγοράν, ἐν ἣ οἱ πωληταὶ ἰχθύων καὶ παντὸς εἶδους προϊόντων εἶχον ἐκθέσει τὰ ἐμπορεύματά των πρὸς πώλησιν. Δι' ὀλίγων χαριέντων γραμμῶν ἐσκιαγράφησε πάραυτα χωρικούς τινες πωλητὰς γεωμήλων, ἔθεσε τὸ ὄνομα του ἐν τῇ γωνίᾳ, καὶ ἐνεχείρησε τὸ φύλλον εἰς τὸν Δήμαρχον. «Τὸ διαβατήριόν τας εἶναι ἤδη ἐτοιμον», ὑπέλαβεν οὗτος, ἀφοῦ προηγουμένως παρετήρησεν ἀκριβῶς τὸ ἰχνογράφημα, «ἐπιτρέψατέ μοι ὅμως νὰ κρατήσω τοῦτο ὡς ἐνθύμιον, εἰς ὑμᾶς δὲ νὰ δώσω ἕτερόν τι σύνθημα».

* *

Ὅταν ὁ Λέων ἐγερθῇ περίξ τὸ πᾶν τρομάζει· οὐχ ἥττον ἐμποιεῖ φρίκην ὁ ὁδὸς τῆς Τίγρεως. Πλὴν πάντων τρομερότερον ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ πλάνῃ του.

Σίλλερ

* *

Προσφιλὴς μοι εἶνε φίλος· πλὴν καὶ τὸν ἐχθρὸν πρέπει νὰ ὠφελῶ. Ὁ μὲν φίλος μοι δεικνύει ὅτι δύναμαι· ὁ δὲ ἐχθρὸς μοι διδάσκει ὅτι ὀφείλω νὰ πράττω.

Σίλλερ

* *